Családfakutatás Mezőkövesden II.

Farkas Attila:

Családfakutatás Mezőkövesden II.

Előszó

A Családfakutatás Matyóföldön című könyvemmel kapcsolatban megjegyezték, hogy abban csak a mezőkövesdi anyakönyvekkel foglalkozok, ezt csupán anyagi és terjedelembeli korlátok miatt tettem, most pedig könyvem címéhez híven a további két matyó település Szentistván és Tard anyakönyveiről is szólok. A családfakutatás egyéb kiegészítő forrásairól is írok, most is csak a terjedelmi határok figyelembevételével, és szeretném, még ha további könyveket is ki tudnák adni, hiszen ez a téma kiaknázhatatlan.

A családfakutatás kiegészítő forrásairól sokat találhatunk, levéltárakban, ahol a régmúlt emlékeit őrzik. A levéltárakkal kapcsolatban két idézet is eszembe jutott: az egyik a „scripta manent”vagyis az írás megmarad, ezt könnyen beláthatjuk, hiszen csak az marad fenn amit leírtak valamikor, mert a „szó elszáll, az írás megmarad”. A másik idézet pedig ami több levéltárban olvasható: „HIC MORTUI VIVUNT ET MUTI LOQUNTUR” vagyis „Itt a halottak élnek és a némák beszélnek”, azt hiszem ehhez a kijelentéshez nem kell sokat hozzáfűznöm, mert a levéltárakban őrzött iratok őrzik a múlt emlékeit, és mutatják be az akkor élt emberek hétköznapjait, és az iratokból derül fény az egyes emberek tetteire. Ez a felirat olvasható a sátoraljaújhelyi levéltárban is ahol Kazinczy Ferenc 16 éven át dolgozott. Kazinczy Ferencet azért is említettem meg mert idén születésének 250. évfordulója van, aki a magyar nyelv kiemelkedő alakja, ezért 2009-et a Magyar Nyelv Évének is

tartjuk. Könyvemben is az akkori helyesírással írtam le a különböző dokumentumokban használt szövegeket, így ne csodálkozzon senki se azon, ha például Kis János Kis jános-ként, vagy kis jános-ként szerepel, ugyanis előfordult hogy kis betűvel írták a vezeték vagy keresztnevet vagy mindkettőt. A tizedesek szót is két k-val írták, a rövid és hosszú magánhangzókat sem mindig a mai helyesírás szerint alkalmazták. A feljegyzések kézzel íródtak, melyek nem könnyen olvashatók, néha pedig elmosódottak, vagy hiányosak. Ebben a könyvben Mezőkövesdre vonatkozó levéltári iratok vannak, de a lehetőségek figyelembevételével a másik két matyó településsel is szeretnék foglalkozni. A szövegekbe gyakran latin szó vegyül, pl. A 1804 Die 4 novembris – mely azt jelenti, hogy 1804. november 4-én. A hónapok magyar megfelelőit előző könyvemben közöltem, ezért azokat most nem közlöm.

Idén 333 éve kezdték el vezetni azt az anyakönyvet Mezőkövesden, amely máig fennmaradt. Bizony egy évezrednek a harmada nem kis idő, és sok pusztulást el kellett kerülnie ennek a könyvnek hogy megőrizze az ősök emlékét!

Ebben az anyakönyvben néha a ragadványneveket külön meg is említik, például egy 1869-es keresztelésnél ezt olvashatjuk: „az anya neve Bán Erzsébet, ragaszték neve Pető Erzsébet”, vagy egy 1872-es házasságnál a következőkkel szembesülünk: „Guba Anna helyett Kovács Anna írandó, mert Guba ragadvány neve”, egy 1872-es halálozási bejegyzésnél megtudjuk, hogy Barczi Ilona „Gábor Ilonának is hívatik”. Egy másik 1879-es halálozásnál a következőket olvashatjuk: „Közönségesen NagySipos Jánosnak neveztetett a nép által”, vagy egy 1891-es halotti bejegyzésből kiderül, hogy „az apa neve Kovács („molnár „melléknéven). Látható tehát, hogy már akkoriban is milyen sokféleképpen nevezték a ragadványnevet, hívták ragasztéknak, ragadványnak, melléknévnek stb.

Különböző vallású emberek adatai is bekerültek az anyakönyvbe, valószínűleg azért mert kis létszámban voltak Mezőkövesden és nem volt itt egyházközségük. Voltak köztük evangélikusok

(evangelika, ágoston vallású, lutheránus jelzőkkel szerepelnek az anyakönyvben), reformátusok (helvét hitvallású, kálvinista, református néven szerepelnek), görög katolikusok és convertita-k (konvertita, más vallásra áttérő ember).

Érdekes bejegyzésekkel is találkozhatunk, amik ma már felbecsülhetetlenek, például egy 1874-es halotti bejegyzésből megtudjuk, hogy: „Ezen halottnak a temetésre húzatott meg először a „sz. Adalbert” 16 mázsás harang”.

Ebben a könyvben a terjedelem korlátai miatt nem fűzök magyarázó szöveget, mert ha kissé bonyolultan, körmönfontan fogalmaztak is akkoriban, azért a lényeg kihámozható, és a célom az volt hogy minél több akkori írás beleférjen ebbe a kis könyvbe. A könyv végén azért az előforduló ismeretlen (többnyire latin és akkor használatos magyar) szavakból és rövidítésekből egy szószedet készítettem a könnyebb érthetőség kedvéért. Többek között az egyes tisztségek betöltőinek neveit, bíró választás lezajlását és esküszövegeket közlök. Annyit azért megjegyeznék, ami a könyvből ki is derül, hogy volt Alsó és Felső Tehén Tsordás, Alsó és Felső Tsikos stb., ami arra utal, hogy Mezőkövesdet két részre oszthatták felső és alsó részre. Gyanítom, hogy a felső rész a fő utcától északra, az alsó rész pedig a fő utcától délre terült el. Erre utal a könyvben idézett Búlyi Mihály mezőkövesdi jegyző írása is, aki „alvidék”-et, és „felföld”-et különböztet meg Mezőkövesden. Az alvidék alsó vagy sík-, a felföld pedig felső vagy dombos vidékre utalhat, ez illik is még ma is Mezőkövesdre, mert a fő utcától délre sík terület, északra pedig dombos, meredek partoldalak találhatók.

Ezúton is köszönöm a Borsod- Abaúj- Zemplén – Megyei Levéltár dolgozóinak, akik segítségemre voltak az iratok keresésében. Köszönöm a szentistváni plébánosnak Póta Ferencnek és a tardi plébánosnak Tóth Józsefnek akik engedélyezték az anyakönyvekben való kutatást. Köszönöm továbbá a szentistváni Koncz Andrásnénak is és a tardi Fekete Józsefnénak akik, saját képeiket nyújtották a könyvhöz.

Remélem, mindenkinek hasznára válik majd ez a könyv!

Farkas Attila